

Sygnatura akt I C 1417/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Rudkowska – Ząbczyk

Protokolant: Alina Dorosz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 września 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa **M. M. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego Nr (...) we W.**

o **zapłatę**

I. zasądza od strony pozwanej Skarbu Państwa – Dyrektora Zakładu Karnego Nr (...) we W. na rzecz powoda M. M. (1) kwotę 1500,00 zł (jeden tysiąc pięćset złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 września 2014 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania;

IV. brakującymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Sygnatura akt I C 1417/12

UZASADNIENIE

Powód M. M. (1) pozwem skierowanym przeciwko stronie pozwanej Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu nr (...) we W. domagał się zasądzenia kwoty 100 000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia ogłoszenia wyroku do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu.

W uzasadnieniu powyższych żądań powód podniósł, że przebywał w pozwanej jednostce penitencjarnej od dnia 19 sierpnia 2011 r. do dnia 8 maja 2012 r. Strona pozwana jest zobowiązana przepisem art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności traktować osadzonych zgodnie z europejskimi regułami więziennictwa. W myśl przepisów kodeksu karnego wykonawczego osadzonemu przysługuje powierzchnia w celi w wymiarze 3 m², przy czym komitet przeciwdziałania torturom zalecił w 2000 r. aby na każdego skazanego przypadła 4 m². Powód podniósł, że w okresie objętym skazaniem nie miał zapewnionych warunków bytowo – sanitarnych, o jakich mowa wyżej. Zarzucił nadmierne przeludnienie gdyż na każdego skazanego przypadało znacznie poniżej 3 m² powierzchni celi mieszkalnej. Powód zarzucił również brak odpowiedniego wyposażenia cel, niezabudowane sanitariaty, niewydolny system opieki zdrowotnej, brak odpowiedniej wentylacji, zagrzybione i zawilgocone pomieszczenia mieszkalne, brak odpowiedniego oświetlenia, robactwo, brak zajęć sportowych, brak dostępu do prasy oraz aktów prawnych, brak warunków do utrzymania należytej higieny osobistej, brak zapewnienia odpowiedniej temperatury w porze zimowej, nierozpoznawanie skarg powoda w odpowiednich terminach oraz brak

zapewnienia powodowi odpowiedniego wyżywienia ze względu na religię. Powód twierdził, że dochodziło również do innych uchybień w postaci niewłaściwego wyżywienia, jakości i temperatury potraw, brudnej łaźni, wydawania posiłków w sposób niehigieniczny, a także osadzenia w celi z osobami niepoczytalnymi. Na skutek powyższych zaniedbań powód został poddany przez cały okres izolacji niezgodnemu z prawem i nieludzkiemu traktowaniu. Powód podniósł, że jako osoba skazana ma zagwarantowane warunki odbywania kary przez przepisy prawa obowiązujące w Polsce oraz w prawie międzynarodowym.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa – Zakład Karny nr (...) we W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania wedle norm przepisanych, a w zakresie kosztów zastępstwa procesowego wniósł o zasądzenie ich na rzecz Skarbu Państwa – (...).

W uzasadnieniu powyższego stanowiska strona pozwana zaprzeczyła wszystkim twierdzeniom powoda, w szczególności tym, które wydają się bezpodstawne, jak chociażby w kwestii przeludnienia cel, w których od 2009 r. nie notuje się przeludnienia lub niezabudowanych kąpek sanitarnych, które spotyka się wyłącznie w pojedynczych celach. Podobnie nieprawdopodobne są twierdzenia dotyczące braku wentylacji czy braku remontów cel bowiem te aspekty podlegają kontroli zewnętrznej. W postępowaniu powód nie wykazał, że jest muzułmaninem. Nie wykazał przy tym żadnych okoliczności, z których wynikałoby, że na skutek działań strony pozwanej poniósł on jakąkolwiek krzywdę czy szkodę, a w świetle art. 6 k.c. to na nim spoczywa ciężar wykazania tych okoliczności. Strona pozwana podniosła, że dochodzenie przez powoda zadośćuczynienia wymaga przede wszystkim wykazania, że doszło do naruszenia bądź zagrożenia dobra osobistego, przy czym o naruszeniu dóbr można mówić tylko wówczas gdy uszczuplenie dóbr ma charakter bezprawny. Przesłanka bezprawności jest konieczna do udzielenia ochrony. Działaniem bezprawnym jest działanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego. Roszczenie o naprawienie szkody wymaga, aby to powód udowodnił, że zaszło zdarzenie które doprowadziło do naruszenia jego dobra osobistego i zarazem wskaże normę prawną według której było to zachowanie bezprawne. Dla ustalenia, że do naruszenia dóbr osobistych doszło nie wystarczy samo subiektywne przekonanie powoda. Powód domagając się zadośćuczynienia winien wykazać do naruszenia jakich dóbr osobistych doszło, wykazać pogorszenie zdrowia, a nadto wykazać, że naruszenie to miało związek z działaniem strony pozwanej. Nadto strona pozwana zarzuciła, że powód w żaden sposób nie uzasadnił wysokości kwoty, której zasądzenia się domaga, a kwota ta nie ma odniesienia do okoliczności opisanych w pozwie, co czyni roszczenie powoda całkowicie oderwane od szkody.

W piśmie procesowym z dnia 8 stycznia 2013 r. strona pozwana wskazała, że powód przebywał w pozwanej jednostce w okresie od 18 sierpnia 2011 r. do 28 września 2011 r. oraz od 21 października 2011 r. do 8 maja 2012 r. W Zakładzie Karnym nr (...) we W. od 6 grudnia 2009 r. nie notowano przeludnienia, w związku z czym powód nigdy w takich celach nie przebywał. W odpowiedzi na zarzut dotyczący nierozpatrywania skarg strona pozwana wskazała, że zgłoszenia skazanego realizowane były na bieżąco, skarżący przyjmowany był na rozmowy. Jednym z warunków dochowania terminów procesowych jest prawidłowe postępowanie z korespondencją, powód prowadził szeroką korespondencję z urzędami – na wszystkie listy urzędowe wystawiane przez administrację zakładu karnego skazany otrzymywał potwierdzenia ich odebrania przez funkcjonariusza, w razie zaistnienia wątpliwości co do terminu odbioru korespondencji powód ma możliwość wykazania dochowania terminu do wniesienia danej skargi. Wszelkie zapytania osób pozbawionych wolności wymagające odpowiedzi w formie pisemnej rejestrowane są w dziale organizacyjno – prawnym zakładu karnego. W zasobach działu nie ma pism powoda. W zakresie zajęć kulturalno – sportowych wskazano, że powód miał możliwość uczestniczenia w organizowanych grach sportowych, takich jak tenis stołowy, piłkarzyki oraz gry planszowe, takie jak warcaby czy szachy. Prowadzone były też zajęcia ruchowe. Gdy chodzi o prasę powód miał do niej dostęp, osoby pozbawione wolności mogły też korzystać z biblioteki. Cele wyposażone były w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, w celi znajdowały się łóżka, odpowiednia ilość stołów, szafek i taboretów, było również wiadro na śmieci, szczotka, zmiotka i szufelka, szczotka toaletowa i niezbędne, wydawane co miesiąc, środki chemiczne. Na węzeł sanitarny w celach mieszkalnych składały się umywalka z dostępem do bieżącej wody. Toalety były oddzielone od części pomieszczenia przeznaczonej na pobyt stały, do miejsca przeznaczonego na załatwianie potrzeb higienicznych wchodziło się przez zamknięte drzwi choć akty wandalizmu skazanych prowadziły do sytuacji, w których okresowo na czas naprawy zastosowanie znaleźć musiała inna, materiałowa przegroda. Cele zajmowane

przez powoda posiadały wentylację grawitacyjną, użytkowane przewody kominowe były szczelne, a ich stan techniczny poddawany kontrolom okresowym. Czynności kontrolnych dokonywały osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, w razie potrzeby dokonując udroźniania przewodów i każdorazowo dokumentując protokołarnie fakt przeprowadzenia przeglądu. Okna posiadały konstrukcję umożliwiającą ich otwieranie dla okresowego wietrzenia pomieszczeń. Problemy z zawilgoceniem cel mieszkalnych, jeśli miały miejsce, były czasowe, a zasadniczymi przyczynami ich występowania było blokowanie kratki wentylacyjnych przez samych skazanych. Stan techniczny cel był dobry, odwarstwienia farby lub tynków w skali opisywanej przez powoda nie miały miejsca. Znaczna część zniszczeń wynikała z działań samych osadzonych, cele były remontowane w miarę posiadanych środków finansowych. Cele, w których powód przebywał, miały zapewnione oświetlenie dzienne dostosowane do pomieszczeń, a także oświetlenie światłem sztucznym odpowiadające potrzebom osadzonych. Stan sanitarny pomieszczeń i utrzymywanie czystości przez osoby pozbawione wolności były kontrolowane zarówno przez pracowników służby zdrowia, jak i odpowiednie organy inspekcji sanitarnej. Usługi polegające na kompleksowej obsłudze jednostki penitencjarnej w zakresie monitoringu, gryzoni i insektów były zapewnione w trybie ciągłym, przeprowadzono też odpowiednie czynności sanitarne. Odpowiednie warunki higieny mogły być utrzymane za pomocą środków higieny wydawanych każdemu osadzonemu przez administrację jednostki. Skazani otrzymywali środki takie jak mydło, proszek do prania, nożyk do golenia, na zasadach określonych w rozporządzeniu dotyczącym warunków bytowych. Mężczyźni korzystali z ciepłej kąpiel raz w tygodniu w ogólnodostępnych łaźniach. Pomieszczenia mieszkalne były wyposażone w instalację grzewczą, instalację odpowietrzano w miarę potrzeb. Stolarka okienna utrzymana była w należytym stanie technicznym, po zgłoszeniu problemu okna natychmiast uszczelniano. Powód otrzymywał należyte wyżywienie, spełniające wymagania w zakresie dobowej kaloryczności. Dostarczane i wykorzystywane przy sporządzaniu potraw produkty były świeże, z zachowanym terminem przydatności do spożycia. W trakcie pobytu w zakładzie karnym powód nie zwracał się o przyznanie wyżywienia uwzględniającego wymogi religijne i kulturowe. Z uwagi na okoliczność, że dokumenty związane z roszczeniem powoda dotyczącym opieki medycznej nie są w posiadaniu strony pozwanej i powód nie podjął starań w celu ich uzyskania strona pozwana zaprzeczyła w szczególności twierdzeniem powoda w tym zakresie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. M. (1) odbywał w Zakładzie Karnym nr (...) we W. karę pozbawienia wolności dwukrotnie w okresie od 18 sierpnia 2011 r. do 28 września 2011 r. oraz od 21 października 2011 r. do 8 maja 2012 r. Powód przebywał w różnych celach mieszkalnych, w pawilonie (...) na oddziałach (...) i (...).

(dowód: zeznania świadka A. Ś. (1), e-protokół z dnia 22 lutego 2013 r. od 00:05:37 do 00:20:27, k. 71; zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225, przesłuchanie powoda M. M. (1) k. 250-251)

W okresie pobytu w Zakładzie Karnym nr (...) we W. powód nie przebywał w celach w warunkach przeludnienia. Powód osadzany był w celach sześciuosobowych, których powierzchnia wynosiła 18 m². W pozwanym Zakładzie Karnym od 2009 r. nie odnotowywano wypadków przeludnienia.

(dowód: zeznania świadka A. Ś. (1), e-protokół z dnia 22 lutego 2013 r. od 00:05:37 do 00:20:27, k. 71; przesłuchanie w charakterze strony pozwanej P. S., e – protokół z dnia 12 września 2014 r. od 00:03:05 do 00:29:11, k. 304)

W Zakładzie Karnym nr (...) we W. w pawilonie (...) na oddziałach (...) i (...) cele, w których przebywał powód wyposażone były w muszlę klozetową i umywalkę. Kąciki sanitarne w celach w pawilonie (...) nie były wydzielone trwałymi ściankami, a istniejące w tych miejscach ograniczenia polegały na istnieniu prowizorycznych ścian zbudowanych z dykty do wysokości ok. 1,5 m lub zasłonkami. W celach był stały dostęp do bieżącej, ale zimnej wody. Kąpiel w łaźni odbywała się w raz w tygodniu i trwała przez kilka minut, podczas kąpieli skazani korzystali z wody ciepłej.

(dowód: zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225; przesłuchanie powoda, k. 250-251)

W celach, w których powód przebywał odnotowywane były przypadki insektów.

(dowód: zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225; przesłuchanie powoda, k. 250-251)

W celach, w których przebywał powód, występowały zawilgocenia.

(dowód: zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225; przesłuchanie powoda, k. 250-251)

Strona pozwana zlecała stosowne kontrole przewodów dymowych. W dniu 17 marca 2011 r. przeprowadzono okresową kontrolę przewodów kominowych, dymowych oraz grawitacyjnych przewodów spalinowych i wentylacyjnych, w wyniku której ustalono, że przewody kominowe są drożne i nadają do dalszej eksploatacji. Kolejne kontrole miały miejsce w listopadzie 2011 r., w marcu 2012 r. i listopadzie 2012 r. Kontrole nie wykazywały nieprawidłowości w zakresie przewodów kominowych.

(dowód: protokół kontroli numer (...), k. 41; protokół kontroli numer (...), k. 42; protokół kontroli numer (...), k. 43; protokół kontroli numer (...), k. 44)

Okna cel, w których przebywał powód, były nieszczelne, występowały n nich szpary. Osadzeni próbowali chronić się przed zimnem między innymi poprzez przytykanie szpar kocami.

(dowód: zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225, przesłuchanie powoda, k. 250-251)

W celach sześciuosobowych zamontowane były dwie żarówki o mocy 100 W. Cele posiadały dostęp światła dziennego jednak w pochmurne dni osadzeni również w ciągu dnia korzystali również ze światła sztucznego.

(dowód: zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225; przesłuchanie powoda, k. 250-251)

W celach, w których przebywał powód, podłogi były wyłożone drewnianym parkietem. Parkiet w wielu miejscach nie był kompletny, przez co podłoga była nierówna, a jej użytkowanie było utrudnione. Nie zdarzyło się jednak, aby powód bądź któryś ze współosadzonych z jego celi potknął się lub przewrócił.

(dowód: zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225; przesłuchanie powoda, k. 250-251)

Osadzeni w pozwanym Zakładzie Karnym nr (...) we W. nie mieli do dyspozycji świetlicy bowiem została ona przerobiona na celę mieszkalną. Osadzeni mogli jednak korzystać z zajęć sportowych w postaci siatkówki czy tenisa stołowego. Powód nie korzystał z zajęć sportowych. Dostęp do biblioteki był utrudniony, ale nie całkowicie niemożliwy – powodem trudności dostępu do biblioteki były częste remonty pawilonu (...), podczas których biblioteka była nieczynna.

(dowód: zeznania świadka T. D., k. 106-107; zeznania świadka K. D., e – protokół z dnia 10 stycznia 2014 r. od 00:01:18 do 00:17:19, k. 225; przesłuchanie powoda, k. 250-251)

W trakcie pobytu w Zakładzie Karnym nr (...) we W. powód korzystał z opieki medycznej i opieki stomatologicznej. Osadzeni mieli dostęp zarówno do stomatologa, jak również do lekarzy różnych specjalizacji, ponadto w razie nagłych wypadków osadzeni mieli możliwość skorzystania z usług przyzakładowego szpitala.

(dowód: zeznania świadka A. Ś. (1), e – protokół z dnia 22 lutego 2013 r. od 00:05:37 do 00:20:27, k. 71; przesłuchanie w charakterze strony pozwanej P. S., e – protokół z dnia 12 września 2014 r. od 00:03:05 do 00:29:11, k. 304)

W trakcie pobytu w pozwanym zakładzie karnym powód zmienił wyznanie, nie składał jednak w związku z tym wniosku o zmianę diety żywieniowej.

(dowód: zeznania świadka A. Ś. (1), e – protokół z dnia 22 lutego 2013 r. od 00:05:37 do 00:20:27, k. 71; przesłuchanie w charakterze strony pozwanej P. S., e – protokół z dnia 12 września 2014 r. od 00:03:05 do 00:29:11, k. 304)

W trakcie pobytu w pozwanym Zakładzie Karnym powód nie składał do administracji zakładu karnego, ani wychowawców skarg związanych z panującymi warunkami sanitarnymi czy technicznymi w celach mieszkalnych, nie składał też wniosków zmierzających do zmiany czy poprawy warunków bytowych. Powód nie składał do Dyrektora Zakładu Karnego wniosku o zmianę diety żywieniowej związanej ze zmianą wyznania.

(dowód: zeznania świadka M. M. (2), e – protokół z dnia 22 lutego 2013 r. od 00:01:57 do 00:05:37, k. 71; zeznania świadka A. Ś. (1), e – protokół z dnia 22 lutego 2013 r. od 00:05:37 do 00:20:27, k. 71; przesłuchanie w charakterze strony pozwanej P. S., e – protokół z dnia 12 września 2014 r. od 00:03:05 do 00:29:11, k. 304)

Pismem z dnia 30 sierpnia 2012 r. powód złożył Prokuraturze Rejonowej W. we W. zawiadomieni o możliwości popełnienia przestępstwa przez funkcjonariuszy publicznych w osobach wychowawców Oddziałów (...) i (...) Zakładu Karnego nr (...) we W.. Postanowieniem z dnia 24 września 2012 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej W., wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, odmówił wszczęcia śledztwa. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu postanowieniem z dnia 12 grudnia 2012 r. nie uwzględnił zażalenia powoda i zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

(dowód: akta sprawy o sygnaturze 1 Ds. 1812/12)

W sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy Katowice – Zachód w Katowicach pod sygnaturą akt I Co 320/12, w której powód wystąpił o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, wezwano go do przedłożenia zaświadczenia Dyrektora Zakładu Karnego, w którym przebywa, o wysokości środków zgromadzonych na koncie depozytowym oraz zaświadczenia z informacją, czy powód pracuje, a jeśli pracuje – udzielenia informacji o wysokości dochodów jakie uzyskuje miesięcznie. Na przedłożenie powyższego zaświadczenia powodowi wyznaczono siedmiodniowy termin od doręczenia wezwania pod rygorem pominięcia okoliczności z tego zaświadczenia wynikających. Powód w odpowiedzi na powyższe w piśmie z dnia 14 marca 2012 r. wskazał, że złożył prośbę do Dyrektora, jednak do chwili obecnej nie uzyskał zaświadczenia. Przedmiotowe zaświadczenie powód przedłożył w dniu 22 marca 2012 r. Postanowieniem z dnia 8 maja 2012 r. Sąd Rejonowy Katowice – Zachód ustanowił dla powoda radcę prawnego celem sporządzenia skargi konstytucyjnej.

(dowód: wniosek powoda z dnia 9 stycznia 2012 r., k. 5 akt Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach o sygnaturze I Co 320/12; zarządzenie z dnia 29 lutego 2012 r., k. 14 akt Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach o sygnaturze I Co 320/12; zaświadczenie z dnia 19 marca 2012 r. wraz z kopertą nadania, k. 20-21 akt Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach o sygnaturze I Co 320/12; postanowienie z dnia 8 maja 2012 r., k. 22 akt Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach o sygnaturze I Co 320/12)

Powód odbywa kary pozbawienia wolności w zakładach karnych od 2009 r. Przewidywany czas zakończenia odbywania kary przypada na rok 2017 r.

(dowód: przesłuchanie powoda, k. 251)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Z poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych wynika, że świadczenie strony pozwanej, którego spełnienia powód dochodzi w niniejszym postępowaniu, stanowi zapłatę zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznał powód w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności w warunkach niewłaściwych pod względem technicznym, sanitarnym, w warunkach przeludnienia, braku dostępu do zajęć kulturalno – oświatowych, do prasy i aktów prawnych, niezapewnieniem powodowi wyżywienia adekwatnego do rodzaju wyznania oraz brakiem dostępu do odpowiedniej opieki medycznej w szczególności opieki stomatologicznej.

Zgodnie z art. 448 zd. 1 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Jednocześnie zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonania naruszenia może on żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

W świetle materiału dowodowego zebranego w niniejszym postępowaniu Sąd uznał, że podczas pobytu powoda w pozwanym Zakładzie Karnym doszło do naruszenia jego dobra osobistego w postaci godności, prawa od intymności, przy czym podmiotem odpowiedzialnym za to naruszenie jest pozwany Skarb Państwa – Zakład Karny nr (...) we W.. Zdaniem Sądu, godność powoda została naruszona przez niezapewnienie mu przez stronę pozwaną odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności, przy czym działanie strony pozwanej było bezprawne w zakresie, w jakim odnosiło się do umieszczenia powoda w celach o niewłaściwych warunkach bytowych związanych z organizacją tzw. kącika sanitarnego oraz brakiem efektywnych działań w zakresie dezynsekcji.

Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym odzwierciedlenie w prawie międzynarodowym. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 169) każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Podobnie art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., ratyfikowanej przez Polskę w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nie naruszających godności ludzkiej. Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji RP wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego. Właściwa regulacja znajduje się także w Kodeksie karnym wykonawczym, zgodnie z którym kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego (art. 4 k.k.w.).

Sąd uznał, że doszło do naruszenia godności powoda przez osadzenie go w nieodpowiednich warunkach sanitarno – bytowych, przy czym negatywna ocena tych warunków zdaniem Sądu pozostawała uzasadniona jedynie w odniesieniu do organizacji kącików sanitarnych w celach mieszkalnych oraz braku efektywnych działań w zakresie dezynsekcji.

Jak wynika z poczynionych przez Sąd ustaleń, w celach, w których przebywał powód, kąciki sanitarne nie były wydzielone ściankami murowanymi, a jedynie ściankami z dykty do wysokości ok. 1,5 m lub zasłonkami. Taki stan niewątpliwie nie zapewniał właściwego poziomu intymności przy zaspokajaniu potrzeb fizjologicznych danej osoby, ale także powodował negatywne doznania u tych osadzonych, którzy w tym czasie przebywali w celi poza kącikiem sanitarnym. Te obustronne uciążliwości były szczególnie dotkliwe w celach wieloosobowych.

Ponadto z dowodów zgromadzonych w sprawie wynika, że w celach w których powód przebywał, występowały insekty. Powyższe poza powodem i świadkiem K. D. potwierdził również przedstawiciel Zakładu Karnego oraz świadek A. Ś. (1). W ocenie Sądu warunki te, brak zapewnienia odpowiednio oddzielonej części mieszkalnej od części sanitarnej jak

również obecność insektów, wykraczały poza przeciętnie panujące warunki odbywania kary pozbawienia wolności w polskich zakładach karnych i naruszały dobra osobiste powoda w postaci godności i prawa do intymności.

Powyższe ustalenia Sąd oparł w głównej mierze na zeznaniach powoda oraz zeznaniach współwięźniów K. D. oraz T. D.. Wskazać jednak należy, że również z zeznań świadków strony pozwanej, w szczególności A. Ś. (1) oraz przedstawiciela strony pozwanej w osobie P. S. wynikało, że oddziały, w których powód przebywał w trakcie odbywania kary w Zakładzie Karnym nr (...) we W., zaopatrzone były w kącik sanitarny prowizorycznie oddzielony od części mieszkalnej kącik sanitarny. Wprawdzie przedstawiciel strony pozwanej twierdził przy tym, że stan sanitariatów wynikał głównie ze zniszczeń dokonywanych przez samych więźniów, powyższe jednak w ocenie Sądu w żaden sposób nie mogło wpływać na ocenę faktu i stopnia naruszenia dóbr osobistych powoda i prowadzić do ewentualnego stwierdzenia, że do takiego naruszenia nie doszło. Jakkolwiek przebywanie w zakładzie karnym jest karą za popełnione przez osadzonych przestępstwa to w ocenie Sądu są pewne minimalne standardy, jakie państwo winno zapewniać osobom pozbawionym wolności. Wskazane przez powoda, a uwzględnione przez Sąd, okoliczności dotyczące stanu sanitarno – technicznego cel znacznie odbiegały od standardów, jakie winny panować w miejscach przeznaczonych do długotrwałego przebywania ludzi w warunkach izolacyjnych.

Z tych względów Sąd uznał, że umieszczenie powoda w nieodpowiednich warunkach bytowych w wyżej rozważanym zakresie stanowiło naruszenie jego godności. Jednocześnie pozostawało bezprawne jako naruszające art. 110 § 2 zd. 2 k.k.w. Zgodnie z powołanym przepisem cele mieszkalne wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

W ocenie Sądu pozostałe zarzuty powoda dotyczące warunków panujących w Zakładzie Karnym nr (...) we W., jakkolwiek uznano za udowodnione, nie uzasadniały ustalenia, że skutkowały bezprawnym naruszeniem dóbr osobistych powoda przez stronę pozwaną. Poza zarzutem związanym z brakiem właściwego oddzielenia części mieszkalnej od części sanitarnej i przypadkami insektów powód zarzucił przeludnienie, nieszczelną stolarkę okienną, zły stan techniczny podłóg, brak dostępu do biblioteki, prasy i aktów prawnych w brzmieniu aktualnie obowiązującym, brak dostępu do zajęć kulturalno – oświatowych, zawilgocenie, brak dostępu do ciepłej wody, niedogrzanie pomieszczeń mieszkalnych oraz ich niedoświetlenie. Wskazać należy, że część z tych zarzutów poza potwierdzeniem przez zeznających w niniejszej sprawie współosadzonych, potwierdził także przedstawiciel zakładu karnego. Wskazał on bowiem że faktycznie część cel w zakładzie karnym jest odremontowana i jest w dobrym stanie, jednak są również cele o złym stanie technicznym. Powyższe okoliczności potwierdził także pracownik działu kwatermistrzowskiego wskazując, że część cel w trakcie odbywania przez powoda kary była w dobrym stanie, a stan techniczny pozostałych – również tych, w których przebywał powód – był zadowalający. Dodał on jednak, że w ostatnim czasie cele te nie były remontowane, mogło się więc zdarzyć że występowała w nich wilgoć i nieszczelność okien. Nie negując zatem twierdzeń powoda w tym względzie, podnieść należało, że powód nie wykazał, aby z powodu nieszczelności okien temperatura w celach była nieodpowiednia. Same zaś twierdzenia powoda o nieszczelności okien nie mogły świadczyć o naruszeniu jego dóbr osobistych. Należy przy tym zauważyć, że odczuwanie „zimna” w celach jest kwestią subiektywną a za bezprawne mogłyby zostać uznane tylko te działania pozwanego zakładu karnego, które powodowałyby przekroczenie norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych (art. 110 § 2 zd. 2 k.k.w.).

Wszystkie te okoliczności, pomimo przyjęcia ich za udowodnione, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności sprawy, w ocenie Sądu mieściły się w granicach dopuszczalnych przez prawo polskie i normy międzynarodowe, a także powszechnie panujące zwyczaje warunków odbywania kary pozbawienia wolności i brak było podstaw do przyjęcia, że naruszały one dobra osobiste powoda.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut przeludnienia cel mieszkalnych podniesiony przez powoda. Powód, będąc umieszczany w celach sześcioosobowych o powierzchni 18 m², miał zapewniane minimum powierzchni, przewidziane

w art. 110 § 2 k.k.w. Jego twierdzenia przeciwne nie zostały poparte żadnymi dowodami i wynikały prawdopodobnie z niewłaściwego obliczania powierzchni celi przez samego powoda.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut powoda nieuwzględnienia przez pozwany Zakład Karny diety powoda w związku z wyznawaną przez niego religią. Wskazać bowiem należy, że poza twierdzeniami powoda i zeznaniami świadka K. D. brak było innych dowodów powyższe potwierdzających. Wskazać należy, że zarówno powód jak i świadek twierdzili, że powód w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności zmienił wyznanie, w związku z powyższym złożył wniosek o przyznanie mu diety żywieniowej dostosowanej do tego rodzaju wyznania. Wskazali, że powodowi odmówiono przyznania takiej diety, w związku z czym powód odwołał się do przedmiotowej decyzji, jednak bezskutecznie. Zważyć należy, że powód odmownych decyzji administracji zakładu karnego w zakresie wyżywienia do akt postępowania nie przedłożył, ani ich w żaden indywidualizujący sposób nie oznaczył. Nie wskazywał także na uzasadnienia tych decyzji. Zarówno z twierdzeń przedstawiciela strony pozwanej, jak i zeznań świadków M. M. (2) oraz A. Ś. (2) wynikało z kolei, że powód nie składał wniosków o zmianę diety żywieniowej, ani nie składał odwołania w tym zakresie. Powyższe twierdzenia są o tyle wiarygodne, że Zakład Karny prowadzi zróżnicowaną kuchnię, w ramach której przygotowywane są posiłki dla osób o różnych preferencjach żywieniowych. Brak było zatem racjonalnych powodów, dla których powodowi odmówiono by stosowania pożądanej przez niego diety. Na żadne takie powody sam powód również nie wskazywał.

Zdaniem Sądu, strona pozwana nie naruszyła także w stosunku do powoda przepisów art. 135 k.k.w., dotyczących stwarzania osadzonym warunków spędzania czasu wolnego. Sąd, uznając za prawdziwe twierdzenia powoda, że w pozwanym zakładzie karnym nie funkcjonowała świetlica, a dostęp do biblioteki był okresowo ograniczony, uznał, że powyższe nie było wystarczające do stwierdzenia, że osadzeni nie mieli możliwości spędzania czasu wolnego w innych formach. Jak wskazywała strona pozwana, osadzeni mieli możliwość grania w gry planszowe i tenis stołowy, w celach mieszkalnych mogli oglądać telewizję, a w okresie letnim odbywali mecze siatkówki. Tym samym, zdaniem Sądu, pozwany zakład karny chociażby w minimalnym zakresie zapewniał osadzonym warunki spędzania czasu wolnego.

Za niezasadny Sąd uznał także zarzut powoda dotyczący niewłaściwej opieki medycznej. Powód twierdził, że system opieki zdrowotnej działał w sposób nienależyty, zarzucał również niewłaściwą opiekę stomatologiczną, twierdząc że przez niewłaściwą opiekę i leczenie stracił zęba. Powyższe twierdzenia zdaniem Sądu nie zostały udowodnione przez powoda, który w tym zakresie pozostawał całkowicie bierny w zakresie inicjatywy dowodowej. Nie znając opisu przypadku, jak również dokumentacji medycznej, Sąd nie mógł skutecznie zweryfikować twierdzeń powoda. Samo powołanie się na nieusunięcie z zęba na czas zaaplikowanego lekarstwa nie świadczy jeszcze o niewłaściwej opiece stomatologicznej. Z materiału procesowego zaoferowanego przez powoda nie sposób bowiem ustalić, czy faktycznie lekarstwo to miało być usunięte, a jeżeli tak, to czy jego pozostawienie w zębie nie stanowiło zaniedbania samego powoda, które nie zapisał się na kolejną wizytę. Nie wiadomo także, czy ząb został usunięty albowiem jego leczenie nie przyniosło oczekiwanych rezultatów, czy też faktycznie popełniono błąd zbyt długo utrzymując w nim środek medyczny.

Za nieudowodniony Sąd uznał także zarzut dotyczący nierozpoznawania skarg i wniosków powoda w terminie oraz naruszenia tajemnicy korespondencji. Za takim ustaleniem przemawiał po pierwsze fakt, że pomimo złożenia przez powoda zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa Prokurator Prokuratury Rejonowej W. prawomocnym postanowieniem z dnia 24 września 2012 r. odmówił wszczęcia śledztwa ze względu na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że powód nie przedłożył do niniejszej sprawy jakichkolwiek dowodów świadczących o takim właśnie postępowaniu władz administracji pozwanego Zakładu Karnego. Poza dowodami z zeznań świadków, którzy powyższych faktów nie potwierdzili, powód i w tym zakresie nie składał dodatkowych wniosków dowodowych, nie wnioskował o zwrócenie się o dokumentację mającą potwierdzać fakt składania skarg.

Sąd nie uwzględnił także zarzutu związanego z opóźnieniem w rozpoznawaniu wniosków powoda. Twierdził on bowiem, że w toku jednego z postępowań sądowych wnioskował do władz Zakładu o wydanie zaświadczenia o braku zatrudnienia, jednak Dyrektor zaświadczenie takie wydał dopiero po upływie zakreślonego powodowi przez sąd

terminu. W pierwszej kolejności należy podnieść, że procesowy termin wyznaczony powodowi nie wiąże Dyrektora Zakładu Karnego. Po drugie, z akt Sądu Rejonowego Katowice – Zachód o sygnaturze I Co 320/12 wynika, że niezłożenie przez powoda spornego zaświadczenia w terminie nie pociągnęło dla niego żadnych negatywnych konsekwencji procesowych.

Dokonując oceny, czy ustalone naruszenie godności powoda przez stronę pozwaną doprowadziło do powstania po jego stronie krzywdy, Sąd wziął pod uwagę wszystkie czynniki związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności, w szczególności stopień dolegliwości przebywania w kwestionowanych warunkach bytowych oraz jego skutki na osobowość powoda.

Zdaniem Sądu stopień uciążliwości przebywania powoda w warunkach bytowych będących przedmiotem niniejszej sprawy (brak wyodrębnionego kącika sanitarnego oraz występowanie insektów) uzasadniania przyjęcie doznania przez niego krzywdy, aczkolwiek niezbyt dużych rozmiarów. Za powyższym przemawia fakt, że powód w pozwanym zakładzie karnym przebywał w warunkach uznanych za naruszające godność przez stosunkowo długi dziewięćmiesięczny okres, z jedną miesięczną przerwą, przez cały okres osadzenia go w pozwanej jednostce penitencjarnej. Powód nie był przy tym zatrudniony w pozwanym zakładzie karnym, a zatem większość czasu spędzał w celi. Dodatkowo należało uznać, że dyskomfort związany z brakiem wyodrębnionego kącika sanitarnego, potęgował fakt osadzenia powoda każdorazowo w celach wieloosobowych.

Niemniej, zdaniem Sądu, istotny dla oceny stopnia pokrzywdzenia powoda był fakt, że powód, który ma obecnie 27 lat, już ponad 5 lat, a więc ponad połowę swojego dorosłego życia, spędził w warunkach izolacji. Powyższa proporcja może świadczyć o tym, że w jakimś stopniu powód przystosował się do warunków związanych z pozbawieniem wolności, a tym samym w mniejszym stopniu odczuwa ich dolegliwość.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że na skutek naruszenia przez stronę pozwaną dóbr osobistych powoda doznał on krzywdy, której naprawienia może żądać przez zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej. Biorąc pod uwagę stosunkowo niewielki rozmiar krzywdy Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1500,00 zł. W pozostałej części Sąd oddalił powództwo.

Odpowiedzialność Skarbu Państwa za naruszenie dóbr osobistych powoda nie jest uzależniona od winy. Należy bowiem zauważyć, że przepis art. 77 ust. 1 Konstytucji łączy obowiązek naprawienia szkody z działaniem niezgodnym z prawem, przy czym chodzi o niezgodność o charakterze obiektywnym, ocenianą w odniesieniu do nakazów i zakazów wynikających z normy prawnej. Powyższe unormowanie wskazuje, że podstawą odpowiedzialności jest owa niezgodność z prawem, z pominięciem czynnika subiektywnego w postaci winy. W związku z tym, że przepis ten jest usytuowany w grupie przepisów regulujących konstytucyjne środki ochrony wolności i praw, ewentualne uznanie dopuszczalności ustanowienia przez przepisy ustawowe dodatkowej przesłanki w postaci winy prowadziłoby do ograniczenia tych wolności i praw (wyrok TK z 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, OTK 2001, Nr 8, poz. 256). Pojęcie szkody użyte w rozważanym przepisie art. 77 ust. 1 Konstytucji obejmuje każdy uszczerbek w prawnie chronionych dobrach danego podmiotu, zarówno o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym. Nie można tym samym wykluczyć odpowiedzialności władzy publicznej z tytułu naruszenia dóbr osobistych obywatela, w tym także podniesienia przez pokrzywdzonego roszczeń z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę niemajątkową. Z powyższych względów Sąd nie czynił ustaleń faktycznych dotyczących zamiarów, świadomości i sytuacji finansowej jednostki organizacyjnej strony pozwanej, z której działalnością wiązało się dochodzone roszczenie.

Orzekając o kosztach procesu Sąd uznał, że w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym stanowi art. 102 k.p.c. Powód występując z żądaniem zasądzenia zadośćuczynienia jego wysokość kształtowała w oparciu o subiektywne odczucia co do poczucia krzywdy, a kwota określona w pozwie w wysokości 100 000,00 zł miała doznaną krzywdę naprawić. Tymczasem Sąd orzekając o zadośćuczynieniu kieruje się względami obiektywnymi, zasądzając daną kwotę według własnego uznania. Niezależnie od powyższego należy uznać, że obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz strony pozwanej spowoduje, że zasądzone na jego rzecz zadośćuczynienie będzie iluzoryczne, co może wręcz spotęgować poczucie krzywdy powoda.

Orzeczenie o kosztach sądowych (pkt IV wyroku) oparto na przepisie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może odstąpić od przewidzianego w ust. 2 i 3 obciążenia kosztami uznając, że charakter dochodzonego roszczenia i sytuacja powoda uzasadniały odstąpienie od obciążania go kosztami sądowymi w zakresie, w jakim przegrał sprawę.